

RUOKINTAPAIKKASEURANNAN OSANOTTAJILLE

26.9.2018

Kiitos osallistumisestasi ruokintapaikkaseurantaan! Ruokintapaikkojen seurantatutkimus on nyt jatkunut 30 talven ajan. Yhteensä palautettuja paikka- ja vuosikohtaisia lomakkeita on vuosien saatossa ehtinyt kertyä 895 paikasta jo lähes 6000 kappaletta! Kirjeen ohessa lähetettävässä tuoreessa julkaisussa kerrotaan kattavasti seurannan tähänastisista tuloksista.

Talven 2017/2018 tulokset on tähän mennessä palautettu 207 paikalta eri puolilta Suomea (osallistujaluettelo on sivuilla 2–3). 13 henkilöllä oli seurannassa kaksi paikkaa – usein kotipiha sekä erillinen metsäruokintapaikka. Keskimääräinen osallistuja on ollut mukana neljän talven ajan (mediaani) ja 11 henkilöä jopa 30 talvea eli seurannan alusta alkaen.

Viime talvena perustettiin 8 uutta seurantapaikkaa. 101 paikan tulokset saatiin sähköisesti, joista Lintulaudan kautta 94 ja ruokintapaikkatutkimuksen Excel-lomakkeella 7. Sähköpostin käyttäjät saavat palautekirjeen sähköisesti.

Paperilomakkeiden käyttäjille lähetetään uudet lomakkeet ja palautuskirjekuori alkavalle talvelle 2017/2018. Toivotamme antoisia hetkiä ruokintapaikan lintu- ja nisäkäsvieraita seurattaessa. Tutkimuksesta olisi hyvä kertoa muille lintujen ruokkijoille, jotka mahdollisesti ovat kiinnostuneita osallistumaan. Ohjeet ja lomakkeet löytyvät osoitteesta:

<http://www.luomus.fi/fi/ruokintapaikkaseuranta>.

Tarvittaessa osallistujille postitetaan paperilomakkeet.

Muistutamme myös ruokintapaikkaseurannan lomakkeesta 2, jolla voi ilmoittaa tietoja sairaista, kuolleista tai epänormaaleista yksilöistä. Kirjeen lopusta löytyy Marja Isomursulta Evirasta saatuja tietoja lintujen sairauksien tutkimuksesta. Eviraan lähetetyt lisänäytteet ovat arvokkaita!

Seurannan tuloksista ilmestyi kesällä artikkeli ”Ruokintapaikkojen linnuston muutokset 29 talvena 1989–2017 eri osissa Suomea”, Väisänen, R. A. (2018), Linnut-vuosikirja 2017, 32–47. Nettyhteyttä vailla olevat saavat ohessa kirjoituksen eripainoksen. Nettyhteyttä käyttävät saavat artikkelin pdf-muodossa ja lisäksi voivat ladata artikkelin itselleen BirdLife Suomen Lintulehtiportaalista <https://lintulehti.birdlife.fi/> esim. laittamalla kohdassa Avainsanat hakusanoiksi ”ruokintapaikkojen linnuston muutokset”

Suosittelomme osallistumista 26.–27.1.2019 BirdLife Suomen pihabongaukseen: <http://www.birdlife.fi/lintuharrastus/pihabongaus.shtml>

Antoisaa seurantatalvea toivottaen!

Päivi Sirkiä ja Risto A. Väisänen
Linnustonseuranta
LUOMUS – Luonnontieteellinen keskusmuseo
PL 17, 00014 Helsingin yliopisto
linnustonseuranta@luomus.fi
p. 050 318 2334

Tero Toivanen, BirdLife Suomi

Seurantatiedot Lintulautaan

Ruokintapaikkaseurantaan osallistuvien toivotaan palauttavan talven seurantatiedot Lintulauta-palvelun kautta. Lintulautaa kannattaa kokeilla, mahdollisissa ongelmatilanteissa autamme mielellämme! Ohjeet Lintulauta-palvelun käyttöön löytyvät osoitteesta:

https://www.luomus.fi/sites/default/files/files/lintulauta_palvelu_avattu_v2_4.pdf

”**Ruokintapaikkatutkimus**”-Excel-lomakkeiden käyttäjiltä toivotaan tulostiedosto museolle toukuussa 2019. Sekaannusten välttämiseksi pyydämme Excel-lomakkeen käyttäjiä tallentamaan poikkeushavainnot Lintulautaan, mutta jaksojen tietoja ei tulisi tallentaa sinne.

Jos et voi käyttää Lintulauta-palvelua tai Ruokintapaikkatutkimus-Excel-lomaketta, palauttaisitko **paperilomakkeet** museolle postimerkillä varustetussa kirjeessä seurannan päätyttyä kuitenkin ennenkin.

Ruokintapaikkaseurannan tulospalvelu

Ruokintapaikkaseurannan tulokset kuluvaan kauteen asti ovat nyt nähtävillä osoitteesta:

<https://rengastus.helsinki.fi/tuloksia/Ruokintapaikka>

Tulospalvelussa on nähtävillä lajien karkea runsaus eri vuosina. Runsausarviot perustuvat yksilömääriin ilmoitettuja seurantajaksoja kohden koko Suomessa, eivätkä ne siten ota huomioon ruokintapaikkojen erilaista alueellista jakautumista vuosien välillä tai kohteissa tapahtuneita muutoksia. Selkeimmät lajien runsastumiset ja taantumiset erottuvat kuitenkin näistä virhelähteistä huolimatta. Lisäksi nähtävillä ovat muun muassa ilmoitusten määrä vuosittain sekä havainnoija-kohtaisesti tiedot siitä, miltä vuosilta tietoja on ilmoitettu. Seurantaan ilmoittamiasi tietoja pääset tarkastelemaan Lintuvaara-palvelun kautta.

Osallistujat talvella 2017/2018 (etelästä pohjoiseen): Erkki Tietäväinen (Raasepori), Deisi Nordlund (Inkoo), Christer Buddgård (Inkoo), Markku Wennervirta (Inkoo), Mikael Ranta (Raasepori), Anni Koskinen (Siuntio), Riitta Korpinen (Espoo), Eeva Haapio (Espoo), Juhani Timonen (Kauniainen), Antti Mikala (Espoo), Tuula Santala (Helsinki), Inga-Liisa Kautto (Helsinki), Seppo Sarlin (2 paikkaa, Helsinki ja Padasjoki), Markku Kleemola (Kirkkonummi), Leena Airikkala (Kirkkonummi), Joni Sundström (Espoo), Marjukka Modig (Vantaa), Mauri Rautkari (Helsinki), Edward Klun (Vantaa), Anita Toivonen (Helsinki), Markku Heinonen (Parainen), Sanna Pitkänen (Sauvo), Reijo Mikkonen (Tuusula), Marja Elonsalo (Kaarina), Eeva Tiilikainen (Kaarina), Maija Rajamäki-Nieminen (Kaarina), Marja-Liisa Rajasaari (Salo), Lauri Kleemola (Salo), Heimo Väisänen (Vihti), Päivi Kallioniemi (Tuusula), Tapio Hietaniemi (Tuusula), Esa Lehikoinen (Turku), Hannu Ali-Eskola (Kaarina), Kalle Rainio (Kaarina), Jouko Pitkänen (Paimio), Seppo Lindegrén (Pornainen), Ralf Rikberg (Loviisa), Tytti Eronen (2 paikkaa, Loppi), Eero Vilpas (2 paikkaa, Hyvinkää), Lea Koskinen (Mäntsälä), Pentti Komulainen (Lapinjärvi), Rauno Varjonen (Vehmaa), Jukka Seppälä (Kouvola), Asko Väinö (Ypäjä), Martti Heikinheimo (Vantaa) Soila Kaivanto-Juhola (Hausjärvi), Pentti Niemi (Kouvola), Kari Rintalahti (Luumäki), Seppo Löfgren (Lappeenranta), Soili Laaksonen (Laitila), Reijo Leino (Forssa), Terhi Westerberg (Hämeenlinna) Eira Laiho (Lahti), Leena Lehtinen (Lahti), Ritva Ruti (Lappeenranta), Juha Saarnio (Pyhäranta), Markku Kantola (Säkylä), Raija Järvenpää (Hollola), Vilho Kärmeniemi (Savitaipale), Esa Helander (Rauma), Liisa Marjanen (Säkylä), Maija Orpo (Säkylä), Maili Sillanpää (Ypäjä), Liisa Lilvanen-Pelkonen (Akaa), Kauko Kuusela (Hattula), Tuula Voutilainen (Hämeenlinna), Sirkka-Liisa Vaalivirta (2 paikkaa, Savitaipale), Helena Lamberg (Imatra), Irmeli Ojanne (Imatra), Ilkka Kuvaja (Säkylä), Markku Ranta-Eilola (Valkeakoski), Minna Innalala (Valkeakoski), Olli-Pekka Kuhanen (Taipalsaari), Ritva Valtonen (Vesilahti), Harry Backman (Kangasala), Pauliina Gröndahl (Valkeakoski), Rauni Salikka (Eurajoki), Carita Ihalainen (Eurajoki), Keijo Aaltonen (Eurajoki), Kirsti Mäkinen (Pori), Outi Jalkanen (Ulvila), Juha T. Tanttu (Pori), Kaarina Davis (Hämeenkyrö), Matti Koskenniemi (Ylöjärvi), Antero Alho (2 paikkaa, Ylöjärvi), Lauri Halonen (Mikkeli), Risto Salonen (Hämeenkyrö), Timo Lavola (Jämsä), Anja Äikäs (Kangasniemi), Yrjö Arajuuri (Orivesi), Terhi Armento (2 paikkaa, Juva), Anja Kupiainen (Savonlinna), Pekka Kiho (Jyväskylä), Tuula Närväinen (Kangasniemi), Aila Lattu (Kitee), Jari Seppälä (Ylöjärvi), Kauko Lamminen (Mänttä-Vilppula), Vesa Virtanen (Toivakka), Anja ja Pekka Paavilainen (Mikkeli), Pertti Sulkava (Keuruu), Esa Särkkä (Petäjävesi), Jouko Kauppinen (Jyväskylä), Ingmar Rosengård (Kristinestad), Raimo Suomalainen (Varkaus),

Anne Nupponen (Varkaus), Risto Sulkava (Heinävesi), Niina Tuovinen (Kauhajoki), Timo Kytömäki (Laukaa), Olavi Eskelinen (Heinävesi), Tuula Pirnes (Joensuu), Seppo Mertanen (Äänekoski), Hannu Mähönen (Joensuu), Tomi Hakkari (Äänekoski), Auli Patjas (Outokumpu), Riitta-Liisa Heikkinen (Jyväskylä), Jorma Sivunen (Seinäjoki), Tuula Vanamo (Tervo), Mikko Keski-Karhu (Siilinjärvi), Eini ja Pertti Räsänen (Kaavi), Markku Vihava (Viitasaari), Jari Jokela (Siilinjärvi), Timo Perätie (Kaavi), Ossi Hemminki (Kauhava), Pentti Hirvonen (Keitele), Tarja Rönkä (Iisalmi), Mats Björklund (Pedersöre), Alisa Äijänen (Kokkola), Tuomas Kiviniemi (Kokkola), Matti Sykkö (Kokkola), Anitta Partanen (2 paikkaa, Sotkamo ja Kajaani), Pirjo Mulari (Sotkamo), Sini Riihiäho (Haapavesi), Eino Karjalainen (2 paikkaa, Sotkamo), Teppo Piira (Sotkamo), Keijo Meriläinen (Kuhmo), Anssi Hietaharju (Oulainen), Auli Wilenius-Juola (Oulu), Mari Parkkari (Oulu), Esa Aalto (Oulu), Ari Lapinkangas (2 paikkaa, Oulu), Raili Ritola (Pudasjärvi), Onni Tauriainen (Ii), Tuula Laasanen (Kemi), Tuomo Miettunen (Kemi), Sisko Ainassaari (2 paikkaa, Simo), Kaarina Yli-Hukkala (Kemi), Telleruo Rauhala (Kemi), Jouko Mäkynen (Kemi), Tuomo Karplund (2 paikkaa, Kemi), Erkki Lehikoinen (Kemi), Jouko Kärkkäinen (2 paikkaa, Simo ja Kemi), Elina Taskila (Tornio), Matti Pietilä (Tornio), Anja Suopajärvi (Tornio), Veli-Matti Korpimäki (Simo), Maila Ylisirniö (Posio), Eine Kaarlejärvi (Ranua), Ritva Knuuti (Ranua), Terttu Keränen-Kvist (2 paikkaa, Tornio), Eeva Pyhtilä (Rovaniemi), Eino Tammele (Ylitornio), Martta Lammassaari (Rovaniemi), Maria Matala (Rovaniemi), Vesa Perttunen (Rovaniemi), Pirjo Vihersalo (Rovaniemi), Jukka Väänänen (Rovaniemi), Tuulikki Karinen (Rovaniemi), Jukka Simula (Rovaniemi), Pekka Ränä (Pello), Anja Haavikko (Rovaniemi), Hannu Jauhiainen (Rovaniemi), Martti Kemppainen (Pello), Helvi Kärkkäinen (Rovaniemi), Pirkka Aalto (Kemijärvi), Jorma V.A. Halonen (Pello), Anna-Maija Särkelä (Salla), Arja Ollikainen (Pello), Kirsti Pelkonen (Pelkosenniemi), Eira Salmela (Sodankylä), Eila Ylilokka (Savukoski), Pekka Paarman (Sodankylä), Arvi Ala (Kittilä), Juhani Aro (Kittilä), Paula Lehtonen (Kittilä), Kerttu Laurila (Muonio), Olli Soutukorva (Muonio), Timo J. Leppänen (Enontekiö), Pirjo Huttunen (Enontekiö), Mauri Sydänmetsä (Inari), Juhani Honkola (Inari), Kari V. Markkanen (Inari), Jouni Aikio (Inari), Anja Vest (Inari) ja Kristiina Johansson (Enontekiö).

Pikkulintujen tautitilanteesta ruokintakaudella 2017-2018

Lintujen talviruokintapaikkojen vakioriesaa, *Salmonella*-bakteerin aiheuttamaa sairautta eli salmonelloosia, esiintyi viime talvena poikkeuksellisen laajalti. Erityisesti urpiaisia kuoli niin paljon salmonelloosiin, ettei Evirassa ole vastaavaa koettu pitkään aikaan. Tammi-toukokuun aikana saimme näytteeksi 46 salmonelloosiin kuollutta urpiaista 31 eri paikasta. Vertailun vuoksi edellistalvena urpiaistapauksia todettiin neljä ja sitä edellisenä talvena ei yhtään. Punatulkkutapauksiakin löytyi nyt 9 kappaletta. Salmonellaa oli ilmeisesti niin runsaasti ruokintapaikoilla, että tautipainetta riitti myös muihin, harvemmin sairastuviin lajeihin: tilhi ja tali-tiainenkin olivat menehtyneet salmonelloosiin. Lisäksi totesimme salmonellan oireettomiksi kantajiksi muutamia näkiintyneitä petolintuja (kanahaukka, varpushaukka, viirupöllö). Pedot lienevät napanneet nokkaansa salmonellan heikentämiä pikkulintuja. Maantieteellisesti tapauksia löytyi ympäri maata, mitään erityisiä ”tautimaakuntia” ei erottunut. Ajallisesti epidemian huippu ajoittui tammi-helmikuuhun. Tämän jälkeen todettiin vain seitsemän tapausta, viimeinen aivan toukokuun alussa.

Salmonellaa torjutaan pitämällä ruokintapaikat siisteinä ja ruoka-automaatit puhtaina. Tarjotun ruoan määrä tulisi pitää kohtuullisena, sillä suurissa lintuparvissa tauditkin leviävät tehokkaammin. Tauteja voi silti ilmaantua hyvin hoidetulle ruokinnallekin. Kaikkea ei voi torjua, mutta lintujen terveyden takia kannattaa yrittää.

Urpiaisilla salmonelloosi aiheutti tyypillisesti pahan kuputulehduksen, joka esti normaalin nielemisen. Linnuilla saattoi olla siemeniä suussa ja vähän kuvussakin, mutta lihasmahassa asti ravintoa ei ollut. Samantapainen sairaus on myös trikomonoosi, siinäkin lintu kuihtuu kuputulehduksen takia. Niinpä taudin varmistamiseksi lintu täytyy aina tutkia.

Trikomonoosia eli *Trichomonas gallinae* -loisen aiheuttamaa kuputulehdusta löytyi talvella eri puolilta Suomea kahdesta urpiaisesta, kahdesta keltasirkusta ja yhdestä jätteiposta. Kesäisiä trikomonoosiepidemioita oli ilmeisesti vähän, sillä saimme kesällä näytteeksi vain yhden tapauksen vihervarpusessa, eikä nettisivujen kautta tullut ilmoituksia trikomonoosiepäilyistä. Huomiota herättää viherpeipponäytteiden vähyys kuluvana vuonna. Ensimmäinen viherpeippo tuli Eviraan vasta syyskuussa. Ehkäpä kesän 2017 aikana koetut trikomonoosiepidemiat kurittivat viherpeippopopulaatioita entistäkin pienemmiksi.

Kevättalvella 2017 maassamme todettiin uutta lintutautibakteeria (*Suttonella ornithocola*), joka sairastutti etenkin sinitiaisia. Tänä vuonna odotimme Evirassa lisää näytteitä ja havaintoja taudin esiintymisestä. Lintujen kannalta mukavaa oli, että yhtään *S. ornithocola* -löydöstä ei viime keväänä tehty, eikä sini- tai muiden tiaisten joukkokuolemista tullut ilmoituksia. Tutkijan kannalta tämä bakteerin katoamistemppu herättää lisää kysymyksiä tautiekologian kiemuroista. Bakteeri näyttää olevan Iso-Britanniassa kotoperäinen, säännöllisesti tiaiskuolemiin liittyvä löydös. Voisivatko muuttolinnut tuoda sitä meille?

Evira tutkii jatkuvasti villilintujen tauteja, ja ruokintapaikkojen lintunäytteet ovat tärkeä osa seurantaa. Tuoreita näytteitä otetaan mielellään vastaan.

Kiitokset kaikille lintunäytteitä lähettäneille!

Marja Isomursu
erikoistutkija, luonnonvaraisten eläinten taudit
Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Villi- ja vesieläinpatologian jaosto
p. 040 5121248
marja.isomursu@evira.fi

Lähetysohjeet: Linnun pitäisi olla pakattaessa viileä, mieluiten ei pakastettu. Se kääritään ensin esim. talouspaperiin, sitten ehjään muovipussiin ja sen jälkeen laatikkoon tai rasiaan, jossa se ei litisty. Laatikkoon vielä täytteeksi paperia ja mukaan lähete, jossa on lähettäjän yhteystiedot ja näytetiedot. Ohjeita ja lähete-malleja löytyy Eviran nettisivuilta www.evira.fi. Tutkimusvastaus tulee lähetteessä annettuun osoitteeseen postissa tai sähköpostina. Lähetys Matkahuollon mukana osoitteella Evira, Matkahuolto, Oulu. (Jos ei millään pääse Matkahuoltoon, voi käyttää postia osoitteella Evira, Elektroniikkatie 3, 90590 Oulu.)